

PEDAGOGIK FAOLIYATDA INNOVATSION USULLARDAN FOYDALANISH

Raxmonov Kozimjon Nasirjonovich

*Asaka tuman 1-son politexnikumi o'quv ishlari bo'yicha direktor
o'rinbosari.*

Annotatsiya: *Ta'lim texnologiyasi – bu o'quv jarayonini loyihalash, amalga oshirish, baholash, tuzatish va keyinchalik takrorlashning tizimli usulidir. Maqolada pedagogik faoliyat jarayonida innovatsion usullardan foydalanish masalasi yoritildi.*

Kalit so'zlar: *innovatsion usullar, pedagogika, integratsiya, pedagogik texnologiya, zamonaviy texnologiyalar, metod.*

Kasbiy ta'limning asosiy maqsadi – o'z mutaxassisligi bo'yicha samarali kasbiy faoliyatga qodir, mehnat bozorida raqobatbardosh malakali mutaxassis tayyorlashdan iborat. O'quv jarayonida o'quvchining kognitiv va ijodiy faoliyatini amalga oshirish uchun ta'lim sifatini oshirish, o'qish vaqtidan samarali foydalanish va o'quvchilarning reproduktiv faolligi ulushini kamaytirish imkonini beradigan zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalaniladi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari yoshi va ta'lim darajasidan qat'iy nazar, individuallashtirishga, o'quv jarayonining masofali va o'zgaruvchanligiga, o'quvchilarning akademik harakatchanligiga qaratilgan. Ta'lim texnologiyasi – bu o'quv jarayonini loyihalash, amalga oshirish, baholash, tuzatish va keyinchalik takrorlashning tizimli usuli. Ta'lim jarayoniga ta'lim jarayoniga zamonaviy ta'lim va axborot texnologiyalarini joriy etish o'qituvchiga bilimning chuqurligi va mustahkamligini ishlab chiqish, faoliyatning turli sohalarida ko'nikma va malakalarni mustahkamlash imkonini beradi; texnologik fikrlashni, o'z ta'lim, o'z-

o'zini tarbiyalash faoliyatini mustaqil ravishda rejalashtirish qobiliyatini rivojlantirish; o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishda texnologik intizom talablariga qat'iy rioya qilish odatlarini tarbiyalash. Pedagogik texnologiyalarning keng ko'lamli qo'llanilishi o'qituvchining o'quv vaqtidan unumli foydalanishi va o'quvchilarning bilim olishida yuqori natijalarga erishish imkonini beradi. Fan yo'nalishi bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga yo'naltirilgan mutaxassislarni an'anaviy tayyorlash zamonaviy talablardan tobora orqada qolmoqda. Ta'limning asosi o'quv fanlari emas, balki fikrlash va harakat qilish usullari bo'lishi kerak. Yuqori saviyada tayyorgarlikdan o'tgan mutaxassisni nafaqat bo'shatish, balki uni yangi texnologiyalarni ishlab chiqish, muayyan ishlab chiqarish muhiti sharoitlariga moslashtirish, mustaqil ravishda o'qitish bosqichiga ham kiritish zarur. boshqaruv qarorlarini qabul qilish. Pedagogik faoliyatda innovatsion usullardan foydalanish tajribasiga asoslanib, ularning ayrim afzalliklarini ajratib ko'rsatish mumkin: ular o'quvchilarga yangi bilimlarni o'zlashtirishning faol usullarini o'rgatishda yordam beradi; shaxsiy ijtimoiy faollikning yuqori darajasini o'zlashtirish imkoniyatini berish; ta'lim jarayonida o'quvchilar o'rganmay qolmaydigan sharoitlarni yaratish; o'quvchilarning ijodiy faolligini rag'batlantirish; o'qishni kundalik hayot amaliyotiga yaqinlashtirishga, fan bo'yicha nafaqat bilim, ko'nikma va malakalarni, balki faol hayotiy pozitsiyani shakllantirishga yordam beradi. Hozirgi bosqichda ta'lim, birinchi navbatda, shaxsni rivojlantirishga, uning faolligi va ijodiy qobiliyatlarini oshirishga, binobarin, o'quvchilarning mustaqil ishlashi, o'z-o'zini nazorat qilish, o'z-o'zini nazorat qilish usullaridan foydalanishni kengaytirishga qaratilgan. o'qitishning faol shakllari va usullari, bularning barchasiga qiziqish mavjud bo'lgandagina erishish mumkin. o'quvchilarning fanni o'rganishi. Kognitiv qiziqish – bu o'quv jarayoniga intellektual va hissiy munosabat, o'quvchining o'rganishga bo'lgan intilishi, individual va umumiy vazifalarni bajarish, o'qituvchi va boshqa talabalar faoliyatiga qiziqish. Kognitiv faollashtirish – bu maqsadli

o'rganish uchun doimiy motivatsiya jarayoni. Zamonaviy o'qituvchi o'z faoliyatida o'quvchilarning faolligi va mustaqilligini rag'batlantiradigan turli shakllar, usullar, o'qitish vositalarini birlashtirgan holda faollashtirishning turli usullaridan foydalanishi, ta'lim jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etishi kerak. O'rta maxsus kasb-hunar ta'limi muassasalari bitiruvchilariga oliy ta'lim muassasalariga kirish yoki ishga joylashish uchun yuqori talablar qo'yiladi. Ular murakkab zamonaviy dunyoga moslasha olishlari kerak: ularga nafaqat olgan bilimlari, balki ularni o'zlari topish, hayotda o'zini muvaffaqiyatli o'rnatish uchun har qanday sohada o'zini qobiliyatli odamlar sifatida his qilish, ijodiy fikrlash qobiliyati kerak. . O'qituvchi o'z faniga qiziqishini oshirish orqaligina bilim olishda yaxshi muvaffaqiyatlarga erisha oladi. Buning uchun o'quvchilar tomonidan tayyor bilimlarni taqdim etish, ularni yodlash va takrorlash uchun emas, balki faol bilish jarayonida o'quvchilar tomonidan bilim va ko'nikmalarni mustaqil ravishda o'zlashtirishga qaratilgan usullar tizimidan foydalanish kerak. faoliyat. Ba'zi an'anaviy o'qitish texnikasi va usullari bu qiziqishning yo'qolishining sabablaridan biridir. O'quvchilarning fanni o'rganishga bo'lgan qiziqishini rivojlantirish uchun talabalarni amaliy va aqliy faoliyatga undashga hissa qo'shadigan usullardan foydalangan holda o'qitishning an'anaviy usullaridan ham foydalanish zarur; kognitiv qiziqish va qobiliyatlarni shakllantirish va rivojlantirish; ijodiy fikrlashni rivojlantirish, shuningdek, innovatsion texnologiyalar elementlari (muammolarga asoslangan, o'quvchilarga yo'naltirilgan ta'lim elementlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va boshqalar). Mashg'ulotning muvaffaqiyati va bilimning mustahkamligi o'quvchilarning fanga bo'lgan kognitiv qiziqishlarining rivojlanish darajasiga to'g'ridan-to'g'ri mutanosibdir. O'quvchi uchun darsning muhim jihatlaridan biri bu bilim olishda shaxsiy qiziqish zarurligini tushunishdir, shunda talabalar nafaqat natijada, balki butun o'quv jarayoni davomida o'z kompetentsiyalarini his qilishlari mumkin. ta'limning o'quvchi shaxsiga rivojlanishiga ta'siri. Shuning uchun

zamonaviy dars maxsus tashkil etilgan mashg'ulotlar va oddiy shaxslararo aloqalar uyg'unligida qurilishi kerak, shuning uchun darsda shaxsiy muloqot rejasi orqali o'quvchilarning yoshi, psixologik xususiyatlari hisobga olinadi: ularning doirasini kengaytirishga tayyorligi. muloqot, kattalar muammolariga hamdardlik, o'zini o'zi tasdiqlash istagi. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari qo'yilgan maqsadlarga erishishga yordam beradi, masalan: ta'lim darajasini farqlash texnologiyasi; guruh texnologiyalari; kompyuter o'qitish texnologiyalari; o'yin texnologiyalari; muammoli va tadqiqot o'rganish texnologiyasi; o'quv materialining sxematik va ramziy modellari asosida o'qitishni intensivlashtirish texnologiyalari; hamkorlik pedagogikasi. Zamonaviy texnologiyalar hissiy qulay muhitda o'quvchilarning faol ko'p bosqichli kognitiv faoliyati jarayonida fan va o'quv bilim va ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish, o'rganish uchun ijobiy motivatsiyani rivojlantirish imkonini beradi. Hozirgi bosqichda pedagogik texnologiya tushunchasidan pedagogik amaliyotda faol foydalanilmoqda. Biroq, uni tushunish va qo'llashda katta tafovutlar mavjud, shuningdek, turli olimlar tomonidan berilgan ko'plab ta'riflar mavjud, masalan, B.T.Lixachev, V.P.Bespalko, I.P.Volkov, V.M. tushunish pedagogik texnologiyani barcha ta'riflarning ma'nolarini o'zida mujassam etgan mazmunli umumlashtirishdir. turli mualliflar. G.K.Selevkoning fikricha, "pedagogik texnologiya" tushunchasini uch jihat bilan ifodalash mumkin:

1) ilmiy: pedagogik texnologiyalar – pedagogika fanining maqsadlari, mazmuni va o'qitish usullarini o'rganuvchi va ishlab chiqadigan hamda pedagogik jarayonlarni loyihalashtiruvchi qismi;

2) protsessual va tavsifiy: jarayonning tavsifi (algoritmi), rejalashtirilgan o'quv natijalariga erishish uchun maqsadlar, mazmun, usullar va vositalar majmuasi;

3) protsessual jihatdan samarali: texnologik (pedagogik) jarayonni amalga oshirish, barcha shaxsiy, instrumental va uslubiy pedagogik vositalarning ishlashi.

Shunday qilib, pedagogik texnologiya o'qitishning eng oqilona usullarini o'rganuvchi fan sifatida ham, o'qitishda qo'llaniladigan usullar, tamoyillar va tartibga soluvchilar tizimi sifatida ham, real o'quv jarayoni sifatida ham faoliyat yuritadi. Albatta, har bir o'qituvchi o'z faniga o'quvchilarda chuqur qiziqish uyg'otishini, ular nafaqat o'ylanmasdan ma'ruza yozishni, balki aytilayotgan gaplarni tushunib yetishlarini, mantiqiy fikr yurita olishlarini, har bir dars yuk bo'lmasligini, balki har bir darsning o'ziga yuk bo'lmasligini xohlaydi. O'quvchilar va o'qituvchi uchun quvonch. O'qituvchi gapiradi, o'quvchi esa tinglaydi va o'rganadi, lekin tayyor ma'lumotni tinglash o'qitishning eng samarasiz usullaridan biri hisoblanadi. Bilimni mexanik ravishda boshdan boshga o'tkazib bo'lmaydi (eshitilgan – o'rganilgan). Shuning uchun o'quvchini ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish zarur. O'quvchi fanga qiziqish bilan faqat o'z faoliyatida ma'lumotni o'zlashtira oladi. Binobarin, o'qituvchi informator rolini unutishi, u o'quvchining bilish faoliyatining tashkilotchisi, muvofiqlashtiruvchisi rolini o'ynashi, o'quvchi uchun darsda barcha turdagi o'quv va bilish faoliyatini tashkil qilishi kerak. O'quvchining o'quv va kognitiv faoliyati o'zlashtirilishi kerak bo'lgan o'quv materialiga mos kelishi kerak. Faoliyatnatijasida talaba mustaqil ravishda har qanday xulosaga kelishi, o'zi uchun bilim olishi kerak. Didaktikaning eng muhim tamoyili – bilimlarni mustaqil yaratish tamoyili bo'lib, u bilimni o'quvchi tomonidan tayyor shaklda emas, balki o'qituvchi tomonidan tashkil etilgan ma'lum bir bilish faoliyati natijasida yaratilishidan iborat. Binobarin, har xil turdagi pedagogik texnologiyalar talabalarning bilim va ijodiy qiziqishlarini rivojlantirishga yordam beradi. Innovatsion pedagogik texnologiyalardan faol foydalangan holda tizimli ishlar o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini, o'quv faolligini oshiradi, bilimlarni chuqur va doimiy o'zlashtirishni ta'minlaydi, o'quvchilarning tafakkuri, xotirasi va nutqini rivojlantiradi, halollik, mehnatsevarlik va vijdonli munosabatni tarbiyalashga xizmat qiladi. tarbiyaviy ishlar, shuningdek, asosan talabalarning

reproduktiv faoliyatini faollashtiradi. O'qitishning muhim xususiyati – bilimlardan foydalanish, ularni umumlashtirish va tizimlashtirishda samarali faoliyat uchun sharoit yaratishdir. Ta'lim jarayonini bunday tashkil etish o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, ularni diqqatli bo'lishga majbur qiladi, ularni tahlil qilishga, taqqoslashga, asosiy narsani ajratib ko'rsatishga o'rgatadi, ularni sinfdagi passiv tinglovchilardan faol ishtirokchiga aylantiradi. Shunday qilib, har xil turdagi texnologiyalar o'quvchilarning kognitiv va ijodiy qiziqishlarini rivojlantirishga yordam beradi. Biroq zamonaviy ta'lim va axborot texnologiyalarini joriy etish ularning an'anaviy o'qitish metodikasini to'liq o'rnini bosishini anglatmaydi, balki uning tarkibiy qismi bo'ladi. Zero, pedagogik texnologiya – bu o'rganish nazariyasiga asoslangan va rejalashtirilgan natijalarni ta'minlovchi ta'lim faoliyatini tashkil etish usullari, uslubiy texnikasi, shakllari yig'indisidir. O'qituvchi uchun yillar davomida shakllangan darsning stereotiplarini engib o'tish juda qiyin. O'quvchiga yaqinlashish va xatolarni tuzatish, tayyor javobni taklif qilish istagi katta. O'quvchilar ham xuddi shunday muammoga duch kelishadi: ular uchun o'qituvchini yordamchi, kognitiv faoliyat tashkilotchisi rolda ko'rish odatiy holdir. Zamonaviy ta'lim tizimi o'qituvchiga turli xil innovatsion usullardan «o'zinikini» tanlash, o'z ish tajribasiga yangicha qarash imkoniyatini beradi. Bugungi kunda zamonaviy darsni muvaffaqiyatli o'tkazish uchun o'z pozitsiyangizni yangicha tushunish, nima uchun va nima uchun o'zgarishlar kerakligini tushunish va birinchi navbatda o'zingizni o'zgartirish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Belozertsev, E.P. Kasbiy ta'lim pedagogikasi: darslik / E.P. Belozertsev, A.D.
2. Goneev, A.G. Pashkov, ed. V. A. Slastenin, 4-nashr, O'chirilgan. – M.: IT akademiyasi, 2008. – 368 b.
3. Borisova, N.V. Ta'lim texnologiyalari pedagogik tanlov ob'ekti sifatida: darslik. nafaqa / N. V. Borisova. – M.: ITsPKPS, 2000. – 146 p.

4. Gulova, M.N. Innovatsion pedagogik texnologiyalar: darslik. DPTmuassasalari uchun qo'llanma / MN Gulova, 4-nashr, qayta ko'rib chiqilgan. – M .: IT akademiyasi, 2013 .– 208 b.
5. Selevko, G.K. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari: darslik. nafaqa/ G.K.Selevko. – M .: Xalq ta'limi, 1998 .– 256 b.